

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i'r:	Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
Dyddiad:	7 Rhagfyr 2023
Pwnc:	Adroddiad Blynyddol Atal Twyll, Llwgrwobrwyo a Llygredd 2022-23
Pennaeth Gwasanaeth:	Marc Jones, Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151 MarcJones@ynysmon.llyw.cymru
Awdur yr Adroddiad:	Marion Pryor, Pennaeth Archwilio a Risg MarionPryor@ynysmon.llyw.cymru
Natur a Rheswm dros Adrodd: Mae Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus yn ei gwneud yn ofynnol i'r gwasanaeth archwilio mewnol arfarnu'r posibilrwydd y bydd twyll yn digwydd a sut mae'r sefydliad yn rheoli'r risg o dwyll (Safon 2120).	

1. CYFLWYNIAD

- 1.1. Mae'r adroddiad hwn yn cyflwyno'r gweithgaredd Archwilio Mewnol a gynhaliwyd yn ystod 2022-23 i leihau'r risg o dwyll, llwgrwobrwyo a llygredd rhag digwydd o fewn y Cyngor ac yn ei erbyn ac mae'n dod i gasgliad ynghylch effeithiolrwydd trefniadau'r Cyngor ar gyfer lleihau'r risg o dwyll.
- 1.2. Mae hyn yn cefnogi gofynion Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus 2022, sydd yn ei gwneud yn ofynnol i'r gwasanaeth archwilio mewnol arfarnu'r posibilrwydd y bydd twyll yn digwydd a sut mae'r sefydliad yn rheoli'r risg o dwyll (Safon 2120).
- 1.3. Hefyd, Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014, sydd yn datgan bod rhaid i swyddog ariannol cyfrifol y Cyngor (Swyddog Adran 151) sicrhau bod ei systemau rheolaeth cyfrifeg yn cynnwys mesurau sy'n caniatáu i wallau a thwyll gael eu hatal a'u canfod.

2. ARGYMHELLIAD

- 2.1. Bod y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio a yn ystyried ac yn cynnig sylwadau ar gweithgaredd a gynhaliwyd yn ystod 2022-23 i leihau'r risg o dwyll, llwgrwobrwyo a llygredd rhag digwydd o fewn y Cyngor ac yn ei erbyn.

Adroddiad Blynyddol Atal Twyll, Llwgrwobrwyo a Llygredd 2022-23

Rhagfyr 2023

Marion Pryor BA MA CMIIA CPFA ACFS

Pennaeth Archwilio a Risg

Cynnwys

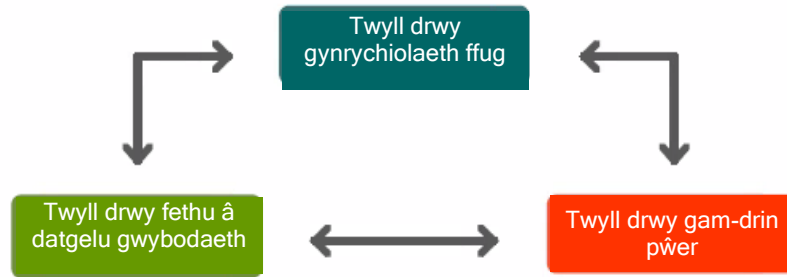
Cyflwyniad _____	2
Beth yw Twyll? _____	3
Beth yw Llwgrwobrwyo? _____	3
Beth yw Llygredd? _____	4
Pam fod Atal Twyll, Llwgrwobrwyo a Llygredd yn Bwysig? _____	4
Y Cyd-destun Cyfredol _____	5
Asesiad o Drefniadau Atal Twyll yn y Cyngor _____	6
Cydnabod Cyfrifoldeb _____	6
Nodi risgiau o dwyll a llygredd _____	6
Strategaeth Atal Twyll a Llygredd _____	6
Darparu Adnoddau _____	7
Gweithredu _____	7
Achosion o geisio twyllo'r Cyngor yn ystod 2022-23 _____	8
Casgliad _____	8
Atodiad 1 – Cyflawni'r Cynllun Gweithredu Atal Twyll, Llwgrwobrwyo a Llygredd _____	9
Atodiad 2 – Rhybuddion y Rhwydwaith Atal Twyll Cenedlaethol (NAFN) _____	15

Cyflwyniad

1. Mae'r adroddiad hwn yn cyflwyno'r gweithgareddau a gynhaliwyd yn ystod 2022-23 i leihau'r risg o dwyll, llwgrwobrwyo a llygredd rhag digwydd o fewn Cyngor Sir Ynys Môn ac yn ei erbyn.
2. Mae hyn yn cefnogi gofynion Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus, 2022 (PSIAS), sydd yn ei gwneud yn ofynnol i'r gwasanaeth archwilio mewnol arfarnu'r posibilrwydd y bydd twyll yn digwydd a sut mae'r sefydliad yn rheoli'r risg o dwyll (Safon 2120).
3. Hefyd, Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014, sydd yn datgan bod rhaid i swyddog ariannol cyfrifol y Cyngor (Swyddog Adran 151) sicrhau bod ei systemau rheolaeth cyfrifeg yn cynnwys mesurau sy'n caniatáu i wallau a thwyll gael eu hatal a'u canfod.
4. Roedd [adroddiad](#) gan Archwilydd Cyffredinol Cymru yn 2019 yn datgan nad yw gwerth y colledion yn y sector cyhoeddus oherwydd twyll yn hysbys. Roedd [adroddiad](#) gan Swyddfa'r Cabinet yn 2019 yn nodi bod yr ystod isaf ac uchaf ar gyfer y colledion tebygol yng ngwariant y llywodraeth rhwng 0.5% a 5% o'r gwariant.
5. Gan ddefnyddio'r amcangyfrifon hyn, mae'n awgrymu y gallai colledion yn sgil twyll a chamgymeriadau fod rhwng £1.05 miliwn a £10.5 miliwn y flwyddyn, yn seiliedig ar [gyllideb](#) refeniw gros y Cyngor ar gyfer 2022-23 sydd werth £209.5 miliwn.
6. Mae'r adroddiad hwn yn amlygu rhai o'r meysydd lle mae'r risg o dwyll yn bodoli'n barod a meysydd lle mae'n dechrau dod i'r amlwg ac mae'n dod i gasgliad ynghylch effeithiolrwydd trefniadau'r Cyngor ar gyfer lleihau'r risg o dwyll, ynghyd â'r heriau a chyfleoedd yn y dyfodol.

Beth yw Twyll?

7. Mae Deddf Twyll 2006 yn amlinellu tair ffordd y gellir cyflawni'r drosedd:

8. Mewn achosion o dwyll mae'r tramgwyddwr ar ei ennill (yn ariannol fel arfer), tra bod rhywun arall (gan gynnwys sefydliad) ar ei golled, neu mae'n golygu fod rhywun arall yn agored i golled.
9. Er enghraifft, gyda thwyll trwy gynrychiolaeth ffug, mae'r tramgwyddwr yn cyflwyno hawliadau ffug am oramser yn fwriadol neu'n cyflwyno cymwysterau ffug yn ystod y broses recriwtio.
10. Mae enghraifft o dwyll trwy fethu â datgelu gwybodaeth yn cynnwys peidio â datgelu gwybodaeth i farnwr mewn achos cyfreithiol gan olygu fod y sefydliad yn colli'r achos ac yn gorfod talu iawndal.
11. Mae twyll trwy gam-drin grym yn cynnwys enghreifftiau lle mae aelod o staff yn cam-drin ei safle i ddyfarnu contractau i ffrindiau a theulu, neu'n trosglwyddo taliadau credydwr i'w gyfrif personol ei hun.

Beth yw Llwgwrwbrwyo?

12. Mae Deddf Llwgwrwbrwyo 2010 yn nodi pedair ffordd o gyflawni'r drosedd:
- Llwgwrwbrwyo naill ai'n uniongyrchol neu trwy drydydd parti
 - Derbynn Llwgwrwbrwyon
 - Llwgwrwbrwyo swyddog tramor
 - Methiant gan sefydliad masnachol i atal Llwgwrwbrwyaeth (trosedd gorfforaethol)
13. Mae Llwgwrwbrwyo yn gysyniad eang ac mae'n cynnwys cynnig, addo neu roi mantais ariannol neu fantais arall er mwyn cymell rhywun i gyflawni swyddogaeth gyhoeddus neu weithgarwch busnes mewn modd amhriodol neu eu gwobrwyo am wneud hynny. Mae'r Ddeddf hefyd yn rhoi ystyriaeth arbennig i feysydd gweithgarwch penodol, yn cynnwys lletygarwch a rhoddion.
14. Enghraifft o hyn yw rhywun yn rhoi mantais i un o weithwyr y Cyngor am beidio â gwneud y gwaith yn briodol. Mae cynnig neu addo llwgwrwbr yn drosedd, nid oes rhaid rhoi taliad neu wobwr; mae derbyn llwgwrwbr yn drosedd, yn ogystal â chytuno i dderbyn llwgwrwbr, neu ofyn am un. Gallai'r fantais gynnwys arian, tocynnau cyngerdd neu unrhyw fath arall o rodd neu letygarwch. Mae enghreifftiau'n cynnwys rhywun yn cynnig arian yn gyfnewid am:
- Beidio â gwirio a yw cais am fudd-dal yn gywir
 - Darparu gwybodaeth gyfrinachol ynglŷn â phroses dendro
 - Dylanwadu ar un o ganlyniadau'r Cyngor e.e. llobio ar ran cwmnïau preifat.
15. Mae dyletswydd gyfreithiol ar y Cyngor i atal llwgwrwbrwyo a gallai wynebu dirwy am beidio â gwneud hynny. Mae'n ddyletswydd ar staff i roi gwybod am unrhyw amheuan sydd ganddynt ynghylch camymddygiad ariannol neu broffesiynol. Y gosb am fod yn gysylltiedig â llwgwrwbrwyo yw hyd at 10 mlynedd yn y carchar a / neu ddirwy ddiderfyn.

Beth yw Llygredd?

16. Mae llygredd, neu rywun sy'n 'llwgr' yn ymwneud ag ymddygiad ac mae'n golygu diffyg uniondeb neu onestrwydd (ac fe all gynnwys llwgrwobrwyo) neu gamddefnyddio statws i sicrhau mantais anghyfreithlon.
17. Defnyddir y term i ddisgrifio rhywun sy'n cymryd rhan mewn twyll, lladrad, gwyngalchu arian ac arferion troseddol neu niweidiol posib eraill lle byddant yn ymddwyn yn groes i ddiddordebau'r Cyngor er mwyn sicrhau mantais iddyn nhw eu hunain neu i eraill.
18. Er enghraifft:
 - Camddehongli gwybodaeth am berfformiad yn fwriadol
 - Derbydd arian neu rodd yn gyfnewid am ddyfarnu contract
 - Dwyn asedau (gliniaduron, offer)
 - Rhoi gwybodaeth sensitif i drydydd parti er mwyn rhoi mantais iddynt mewn proses dendro
 - Peidio â datgelu gwrthdaro buddiannau er mwyn sicrhau mantais ariannol
 - Defnyddio eu dylanwad i gael swydd i ffrind / aelod o'r teulu

Pam fod Atal Twyll, Llwgwrwobrwyo a Llygredd yn Bwysig?

19. Mae pob punt a gollir oherwydd twyll yn golled i'r pwrs cyhoeddus ac mae'n lleihau gallu'r sector cyhoeddus i ddarparu gwasanaethau i bobl sydd eu hangen.
20. Mewn cyfnod pan mae pwysau ariannol yn cynyddu, mae'n bwysicach nac erioed bod pob corff cyhoeddus yng Nghymru'n ceisio lleihau'r risg o golledion oherwydd twyll, yn ogystal â chefnogi cynaliadwyedd ariannol.
21. Gall twyll gael effaith ar enw da'r sector cyhoeddus a thanseilio ymddiriedaeth y cyhoedd ac effeithlonrwydd sefydliadol.
22. Pan fydd cynghorau'n cymryd camau atal twyll effeithiol byddant yn ailadeiladu ymddiriedaeth y cyhoedd ac yn sicrhau bod arian prin yn cael ei ddefnyddio'n effeithiol.
23. Mae'r sector cyhoeddus yn cael ei dargedu'n gynyddol bellach oherwydd bod y trafodion ariannol yn fwy ac mae twyllwyr yn gallu gwneud mwy o elw.
24. Yn y cod ymarfer, *Code of Practice on Managing the Risk of Fraud and Corruption*¹, mae CIPFA yn dadlau:

“Mae cyfrifoldeb ar arweinwyr gwasanaethau cyhoeddus i wreiddio safonau effeithiol ar gyfer atal twyll a llygredd yn eu sefydliadau eu hunain. Mae hyn yn cefnogi llywodraethiant da ac yn arddangos stiwardiaeth ariannol effeithiol a rheolaeth ariannol gyhoeddus effeithiol.”

¹ [Code of Practice on Managing the Risk of Fraud and Corruption](#), CIPFA, 2014

Y Cyd-destun Cyfredol

25. Yn gyffredinol yn y DU, mae'r risg o dwyll yn cael ei ystyried yn uchel² ac mae'n galonogol fod nifer bellach yn ei gydnabod fel mater difrifol o ran y bygythiadau allanol y maent yn eu hwynebu gan droseddwy cyfundrefnol, yn ogystal â'r bygythiad mewnol gan reolwyr a staff.
26. Er bod ffigyrau diweddaraf yr Arolwg o Droseddau yng Nghymru a Lloegr ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ym Mehefin 2023 (3.3 miliwn o droseddau twyll) yn dangos gostyngiad o 13% mewn troseddau twyll o gymharu â'r flwyddyn a ddaeth i ben ym Mehefin 2022 (3.8 miliwn o droseddau), twyll yw'r drosedd fwyaf cyffredin yng Nghymru a Lloegr heddiw.³
27. Mae'n costio biliynau i'r economi bob blwyddyn.⁴ Roedd amcangyfrifon yr Arolwg o Droseddau yng Nghymru a Lloegr yn dangos fod llai nag un mewn saith o droseddau twyll yn cael eu hadrodd i'r heddlu neu *Action Fraud* (y ganolfan genedlaethol adrodd am dwyll a throseddau seiber ar gyfer y cyhoedd). Mae'r diffyg hwn o ran adrodd am droseddau twyll yn effeithio ar ein dealltwriaeth o'r bygythiad.
28. Yn ogystal â'r sector cyhoeddus, mae dioddefwyr twyll yn cynnwys unigolion bregus, corfforaethau mawr a busnesau bach; collodd busnesau ac unigolion £2.46 biliwn o ganlyniad i dwyll yn ystod blwyddyn ariannol 2021/22.
29. Oherwydd y rhyfel yn Wcráin, cyfraddau chwyddiant uwch nag erioed a'r argyfwng costau byw, ynghyd â risgiau allweddol eraill i fusnesau megis diffyg yn y gadwyn gyflenwi, cadw staff a bygythiadau seiber, mae'r cyfleoedd i dwyllo'n parhau i gynyddu, a bydd twyllwyr yn manteisio ar y sefyllfa gan ddefnyddio arfau mwyfwy soffistigedig i gyflawni troseddau.
30. Mae adroddiad diweddar⁵ gan Zurich UK, yn seiliedig ar ddata Rhyddid Gwybodaeth gan 43 o luoedd yr heddlu yng Nghymru a

² [Fraud Barometer 2022: A snapshot of fraud in the UK](#), KPMG, Chwefror 2023

³ ['Crime in England and Wales'](#), ONS, Mehefin 2023

⁴ Mae amcangyfrifon ar gyfer cost twyll yn y DU yn amrywio. Er enghraifft, gw UK Finance, ['Cross-sector action needed as criminal gangs steal more than £1.3 billion'](#) (Awst 2022): ac NCA, ['The threat from fraud'](#)

Lloegr, wedi amlygu bod cynnydd o un rhan o bump (19%) mewn achosion o ddwyn gan weithwyr yn 2022 wrth i'r cynnydd mewn costau byw sbarduno ton o droseddau yn y gweithle.

31. Dangosodd ffigyrau cenedlaethol fod bron i 6,000 o weithwyr wedi cael eu dal yn dwyn gan eu cyflogwr yn 2022, ac mae hyn yn uwch na'r ffigwr o 5,000 yn y flwyddyn flaenorol. Mae hyn gyfystyr â bron i 500 o ddigwyddiadau bob mis.
32. Cafodd y cynnydd hwn ei ailadrodd yn ardal Heddlu Gogledd Cymru lle gwelwyd cynnydd o 24% yn yr achosion o ddwyn gan weithwyr, sef o 55 achos yn 2021 i 68 yn 2022.
33. Ynghyd ag ardaloedd lluoedd yr heddlu Hampshire, Swydd Gaer a Surrey, roedd ardal llw Heddlu Gogledd Cymru yn y chwarterl uchaf ar gyfer lluoedd lle bu cynnydd yn yr achosion o ddwyn gan weithwyr (13^{eg} cynnydd uchaf).
34. Mae Zurich wedi gweld cynnydd hefyd mewn hawliadau yswiriant am deilwra cymdeithasol, lle mae twyllwyr yn dylanwadu ar weithwyr er mwyn iddynt wneud taliadau neu rannu manylion banc a chyfrineiriau. Mae hyn yn cynnwys achosion lle mae troseddwy wedi hacio cyfrif e-bost uwch swyddog, gan anfon cyfarwyddiadau talu brys sy'n cynnwys manylion banc ffug at aelodau eraill o staff a phartïon allanol.

⁵ [Employee theft jumps by a fifth as cost of living pressures mount](#), Zurich UK, Chwefror 2023

Asesiad o Drefniadau Atal Twyll yn y Cyngor

35. Mae CIPFA yn cymeradwyo set gyffredin o egwyddorion ar draws y gwasanaethau cyhoeddus er mwyn gwella arfer atal twyll sy'n cael eu nodi yn y ddogfen, *Code of Practice on Managing the Risk of Fraud and Corruption*⁶. Gan ddefnyddio'r cod hwn fel meincnod cynhaliwyd asesiad yn erbyn y pum egwyddor a gellir gweld crynodeb lefel uchel o'r canlyniadau isod.

Cydnabod Cyfrifoldeb

36. Mae egwyddor gyntaf y Cod yn argymhell y dylai'r corff llywodraethu gydnabod ei gyfrifoldeb am sicrhau fod yr holl risgiau sy'n gysylltiedig â thwyll a llygredd yn cael eu rheoli'n effeithiol ym mhob rhan o'r sefydliad.
37. Mae fframwaith o bolisiau'n bodoli, fel sy'n cael ei argymhell yn y canllawiau, ac mae meddalwedd derbyn polisiau yn monitro a yw staff yn deall ac yn derbyn rhai o'r polisiau. Cyflwynwyd y polisiau a ganlyn i staff er mwyn iddynt gadarnhau eu gwybodaeth a'u dealltwriaeth ohonynt ac ar 10/10/23 roedd y cyfraddau derbyn fel a ganlyn:

Polisi	Cyfradd Cydymffurfio	Statws Presennol
Cod Ymddygiad Swyddogion a Chanllawiau Lleol	90% (976 o 1,083)	Wedi'i atal dros dro ⁷
Polisi a Chanllawiau Chwythu'r Chwiban	95% (1,024 o 1,083)	Wedi'i atal dros dro

38. Fel rhan o'r Strategaeth Atal Twyll ar gyfer 2022-2025 mae rhaglen gynhwysfawr yn cael ei darparu er mwyn diweddarau polisiau, codi ymwybyddiaeth am brosesau atal twyll a chyflwyno pecyn E-ddysgu. Bydd adolygiad archwilio mewnol o'r broses ar gyfer datgan diddordebau'n cael ei gynnal hefyd.

Nodi risgiau o dwyll a llygredd

39. Mae'r ail egwyddor yn argymhell bod adnabod y risg o dwyll yn hanfodol er mwyn deall achosion penodol o fod yn agored i risg, newid ym mhatrymau'r bygythiad o dwyll a llygredd, a'r canlyniadau posib i'r sefydliad a'i ddefnyddwyr gwasanaeth.
40. Mae'r Cod yn cefnogi ystyried risgiau o dwyll a llygredd fel risgiau busnes ac iddynt gael eu rheoli fel rhan o broses rheoli risg y sefydliad. Mae gan y Cyngor fframwaith rheoli risg aeddfed, ac mae'r risg o dwyll wedi cael ei ystyried fel rhan o'r broses honno.
41. Yn 2021-22 daeth adolygiad archwilio mewnol o'r trefniadau ar gyfer rheoli risg a llygredd i'r casgliad bod gan y Cyngor bolisiau a gweithdrefnau i'w ddiogelu rhag y risg o dwyll a llygredd mewn perthynas â gweithgareddau caffael. Fodd bynnag, roedd cyfleoedd i wella'r trefniadau hyn drwy ddiweddarau dogfennau, creu diwylliant sy'n ymwybodol o risg o fewn y gweithlu a datblygu mesurau atal twyll rhagweithiol o fewn y swyddogaeth caffael. Mae'r materion hyn wedi'u cynnwys yn Strategaeth Atal Twyll, Llwgwrwobrwyo a Llygredd y Cyngor ar gyfer 2022-2025.
42. Roedd yr adolygiad archwilio mewnol hefyd yn nodi y byddai darparu hyfforddiant atal twyll penodol ar gyfer swyddogion sy'n rhan o'r broses gaffael ar ran y Cyngor yn cynorthwyo i wella ymwybyddiaeth o'r risg o dwyll yn y maes hwn. Mae rhaglen o ddigwyddiadau hyfforddi wedi'i datblygu ar y cyd â'r Tîm Hyfforddi a Datblygu ar gyfer aelodau, rheolwyr a swyddogion sy'n cyflawni dyletswyddau ariannol a chaffael a bydd yr hyfforddiant yn cael ei ddarparu dros gyfnod o wythnos ym mis Rhagfyr 2023.

Strategaeth Atal Twyll a Llygredd

43. Mae'r drydedd egwyddor yn argymhell bod angen strategaeth atal twyll ar sefydliadau sydd yn nodi ei ddull ar gyfer rheoli risgiau ac yn diffinio cyfrifoldebau am weithredu.

⁶ [Code of Practice on Managing the Risk of Fraud and Corruption](#), CIPFA 2014

⁷ Mae'r meddalwedd derbyn polisiau'n cael ei ddiweddarau ar hyn o bryd a bydd modd cael mynediad at y polisiau o 7 Rhagfyr 2023.

44. Mae gan y Cyngor strategaeth sydd wedi'i diffinio'n glir, a gymeradwywyd ar y lefel uchaf (gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, ym mis Rhagfyr 2021), sy'n canolbwyntio ar ganlyniadau, gan helpu i sicrhau bod y Cyngor yn cymryd y risg o dwyll a llygredd o ddifri.
45. Cyflwynir strategaeth ddiwygiedig i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ym mis Chwefror 2024.
46. Mae [Atodiad 1](#) yn cynnwys manylion am gynnydd wrth gyflawni'r Cynllun Gweithredu a gynhwysir yn y Strategaeth.

Darparu Adnoddau

47. Mae'r bedwaredd egwyddor yn argymhell y dylai sefydliadau drefnu adnoddau priodol i gefnogi'r strategaeth atal twyll. Yn y gorffennol, roedd diffyg o ran buddsoddi a defnyddio adnoddau o fewn y Cyngor mewn perthynas â threfniadau atal twyll.
48. Mae materion yn gysylltiedig â chapasiti staff yn y tîm Archwilio Mewnol, fel yng ngwasanaethau eraill y Cyngor, yn golygu fod cynnydd wrth wireddu'r Strategaeth Atal Twyll, Llwgwrwobrwyo a Llygredd 2022-2025 wedi bod yn araf.
49. Er hynny, yn ystod y flwyddyn dynodwyd aelod o'r Tîm Archwilio Mewnol a Rheoli Risg i fod yn gyfrifol am:
 - Gydlynw'r data y mae'n rhaid i'r Cyngor ei ddarparu i'r Fenter Twyll Genedlaethol ar gyfer yr ymarfer paru data a gynhelir bob dwy flynedd.
 - Ymchwilio i achosion risg uchel a ganfyddir yn ystod ymarfer paru data'r Fenter Twyll Genedlaethol.
 - Rhannu rhybuddion gan y Rhwydwaith Atal Twyll Cenedlaethol gyda'r swyddogion perthnasol.
 - Mynychu Gweithgor Atal Twyll Partneriaeth Archwilio Gogledd a Chanolbarth Cymru.
50. Yn ystod 2022-23, treuliodd y Tîm Archwilio Mewnol 28 diwrnod (4%) ar weithgareddau atal twyll, gan gynnwys 8 diwrnod o waith ar gyfer y Fenter Twyll Genedlaethol ac 20 diwrnod ar waith atal twyll

rhagweithiol, delio gydag ymholiadau twyll cyffredinol a chynnal ymchwiliadau. Roedd y tîm wedi treulio mwy na 28 diwrnod ar weithgareddau atal twyll erbyn diwedd chwarter 2 yn 2023-24 yn sgil ymchwilio i dwyll mewnol.

Gweithredu

51. Mae'r egwyddor olaf yn argymhell bod sefydliadau yn rhoi polisiâu a gweithdrefnau ar waith i gefnogi'r strategaeth atal twyll a llygredd ac i gymryd camau i atal, canfod ac ymchwilio i dwyll.
52. Mae'n sefydlu y bydd y gallu i weithredu'n ddibynnol ar faint a natur sefydliad a maint ei gapasiti atal twyll. Fodd bynnag, beth bynnag yw maint gweithgareddau sefydliad, mae angen i'r sefydliad gymryd camau priodol ac adrodd ar y camau hynny i'w gorff llywodraethu.
53. Y ffordd orau o ymladd twyll yw drwy ei atal rhag digwydd yn y lle cyntaf. Gellir cyflawni hyn drwy rannu gwybodaeth a chodi ymwybyddiaeth. Yn ystod 2022-23:
 - Cynhaliodd banc y Cyngor, Nat West, seminar genedlaethol ar Daclo Twyll gyda'n Gilydd – Y Prif Fygythiadau i Awdurdodau Lleol.
 - Rhannodd y tîm Archwilio Mewnol rybuddion gan y Rhwydwaith Atal Twyll Cenedlaethol gydag adrannau perthnasol yn gyson trwy'r flwyddyn (gweler [Atodiad 2](#)).

Achosion o geisio twyllo'r Cyngor yn ystod 2022-23

54. Ym mis Gorffennaf 2022, cysylltodd aelod o'r cyhoedd â'r Cyngor i gwestiynu taliadau a oedd yn cael eu gwneud i'r Cyngor o gyfrif aelod o'r teulu a oedd wedi marw. Er nad oedd yn ymddangos fod twyll yn cael ei gyflawni yn erbyn y Cyngor, gofynnwyd i'r tîm Archwilio Mewnol ymchwilio i'r mater er mwyn cynorthwyo perthynas yr ymadawedig gyda'u hymholiadau.
55. Datgelodd yr ymchwiliad fod y taliadau'n rhai dilys a bod y person ymadawedig yn llwyr ymwybodol ohonynt. Nid oedd modd rhannu manylion am y taliadau gyda pherthynas y person ymadawedig oherwydd deddfwriaeth Diogelu Data. Fe wnaethom gysylltu â Heddlu Gogledd Cymru i ofyn am gyngor ynghylch y camau nesaf y gallai perthynas yr ymadawedig eu cymryd, a throsglwyddwyd y wybodaeth iddynt.
56. Ym mis Chwefror 2023, cawsom ein hysbysu gan y Gwasanaeth Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo fod cerdyn tanwydd wedi cael ei ddwyn a'i ddefnyddio'n anghyfreithlon. Digwyddodd hynny ar ôl i un o gerbydau fflyd y Cyngor fod mewn damwain ym mis Hydref 2022, ond dim ond yn ddiweddar yr oedd y gwasanaeth wedi darganfod fod y cerdyn wedi cael ei ddwyn.
57. Daeth yr ymchwiliad cychwynnol i'r casgliad y byddai cynnal ymchwiliad yn annhebygol o arwain at ganlyniad llwyddiannus, oherwydd bod cymaint o amser wedi mynd heibio ers i'r cerdyn fynd ar goll a gallai'r lladrad fod wedi digwydd mewn nifer o wahanol leoedd.
58. Yn lle cynnal ymchwiliad, cynhaliwyd archwiliad mewnol ym mis Ebrill 2023 i ddarparu sicrwydd fod gan y Cyngor drefniadau effeithiol ar waith i reoli ei gardiau tanwydd, amddiffyn rhag y risg o dwyll a lladrad a sicrhau gwerth am arian.
59. Daeth ein hadolygiad i'r casgliad fod y Cyngor yn rheoli ei gardiau tanwydd yn effeithiol ond, er hynny, roedd rhai cyfleoedd yn bodoli i gryfhau mesurau rheoli a gwella prosesau a chytunwyd ar gynllun rheoli gyda'r rheolwyr, gan godi chwe mater iddynt eu hystyried. Rydym yn parhau i fonitro'r camau sy'n cael eu cymryd i fynd i'r afael â'r materion hyn.

Casgliad

60. Mae rhyw lefel o dwyll yn debygol yn y sector cyhoeddus, hyd yn oed yn ystod cyfnodau arferol, ond roedd 2022-23 yn parhau i fod yn flwyddyn o heriau heb eu tebyg. O wybod bod holl elfennau'r triongl twyll delfrydol sy'n caniatáu i dwyll ffynnu (cymhelliant, cyfle a rhesymoli) wedi cynyddu, rhagwelir y bydd twyll yn parhau i fod yn fygythiad ariannol sylweddol i gynghorau, ac nad oes arwydd ei fod yn arafu.
61. Nid yw'r Cyngor yn ddiogel rhag achosion o ddwyn yn y gweithle, sy'n gallu digwydd ar bob lefel ac am flynyddoedd heb gael ei ganfod. Oni bai bod mesurau amddiffyn cywir ar waith gennym, ni fydd gan y Cyngor fawr o siawns o adennill arian neu nwyddau sy'n cael eu dwyn a gallai wynebu costau eraill, megis dirwyon gan reoleiddwyr.
62. Mae rheoli'r risg o dwyll a llygredd yn rhan hanfodol o unrhyw gyngor modern, effeithiol sy'n mynd ati i reoli ei adnoddau'n effeithiol er mwyn sicrhau gwerth am arian. Gall y Cyngor leihau'r risg o ladrata gan weithwyr trwy roi rheolaethau cadarn ar waith ar gyfer gwneud taliadau, cynnal archwiliadau rheolaidd a sefydlu diwylliant gwaith cadarnhaol.
63. Mae'r gwaith o gyflawni'r Strategaeth Twyll, Llwgrwobrwyo a Llygredd 2022-2025 yn mynd rhagddo'n dda. Bydd parhau i gyflawni'r Cynllun Gweithredu'n sicrhau fod y Cyngor yn ymladd twyll yn llwyddiannus. Un o'r camau allweddol nesaf fydd datblygu asesiad o'r risg o dwyll ar gyfer y Cyngor cyfan a fydd yn helpu i wella gallu'r Cyngor i nodi achosion posib o dwyll, yn ogystal ag unrhyw wendidau yn ei drefniadau atal twyll neu feysydd lle mae mwy o risg o dwyll. Bydd hyn yn caniatáu i'r Cyngor dargedau ei adnoddau prin yn well a'i weithgareddau'n briodol, yn enwedig os neu bryd y bydd risgiau newydd yn gysylltiedig â thwyll yn dod i'r amlwg.
64. Yn olaf, mae ymddygiadau a gweithredoedd unigolion yn hanfodol bwysig wrth daclo'r risg o dwyll. Mae'n rhaid i bob un ohonom, yn staff ac aelodau fel ei gilydd, fynd ati i greu diwylliant sy'n elyniaethus i'r risg o dwyll a llygredd a sefydlu llinell glir rhwng yr hyn sy'n ymddygiad derbyniol ac annerbyniol o fewn y Cyngor.

Atodiad 1 – Cyflawni'r Cynllun Gweithredu Atal Twyll, Llwgwobrwyo a Llygredd

Mater / Risg	Gweithred	Gan Bwy	Erbyn Pryd	Statws Presennol
Mae risg 'bygythiad mewnol' wedi cynyddu dros hanner ers 2021	Byddwn yn cynnal adolygiad archwiliad mewnol o'r trefniadau ar gyfer datgan gwrthdaro buddiannau posib yn ysgol 2022-23.	Archwilio Mewnol	Mawrth 2023	Mae'r gwaith ar y gweill. Paratowyd a rhannwyd adroddiad gyda'r Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151 a'r Pennaeth Proffesiwn (AD) a Thrawsnewid Corfforaethol er mwyn derbyn eu sylwadau.
Mae Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl wedi cael eu nodi fel un o'r prif risgiau o dwyll mewn llywodraeth leol gan yr FFCL	Byddwn yn cynnal adolygiad archwilio mewnol o'r trefniadau ar gyfer rheoli'r risgiau o dwyll yn gysylltiedig â Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl yn ystod 2023-24.	Archwilio Mewnol	Mawrth 2024	Mae gwaith maes yn mynd rhagddo. Cyflwynir adroddiad i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ym mis Chwefror 2024.
Twyll tenantiaeth yw'r twyll sy'n tyfu gyflymaf yn y DU	Er bod y Pennaeth Gwasanaethau Tai yn nodi fod y risg o dwyll tenantiaeth yn isel ar Ynys Môn yn gyffredinol, byddwn yn gweithio gyda'r Fenter Twyll Genedlaethol i nodi: <ul style="list-style-type: none"> achosion lle mae'n ymddangos fod unigolyn yn byw mewn dau wahanol gyfeiriad, sy'n awgrymu efallai bod tenantiaid yn gosod eu heiddo i rywun arall neu'n dal mwy nag un denantiaeth achosion lle nad yw'r cyngor wedi cael eu hysbysu am farwolaeth tenant gan olygu nad ydynt wedi cael eu tynnu oddi ar y denantiaeth achosion lle mae'n ymddangos fod unigolyn wedi cofrestru ar y rhestr aros gan ddefnyddio cyfeiriad gwahanol i'r un a gofnodir ar y 	Pennaeth Archwilio a Risg ar y cyd â'r Rheolwr Gwasanaeth Tai Cymunedol, Gwasanaethau Tai	Mawrth 2023	Cwblhawyd. Mae data a barwyd gan y Fenter Twyll Cenedlaethol wedi cael ei drosglwyddo i'r Gwasanaeth Tai a'i ymchwilio. Gweler yr Adroddiad ar Ganlyniadau'r Fenter Twyll Genedlaethol 2022-23. Cwblhawyd Archwiliad Mewnol ar Reoli'r Risg o Dwyll Tenantiaeth hefyd ym mis Medi 2023 a ddaeth i'r casgliad fod gan y Gwasanaethau Tai drefniadau priodol ar waith i reoli'r risg o dwyll tenantiaeth, a bod rheolaethau sylfaenol ar waith i atal a lliniaru'r risg o dwyll wedi'u cynnwys ym mholisiau a chontractau'r gwasanaeth. Serch hynny, roedd lle i wella rhai gwendidau cymedrol o ran llywodraethiant a rheolaethau mewnol, a chodwyd pum mater gennym i'r rheolwyr eu hystyried.

Mater / Risg	Gweithred	Gan Bwy	Erbyn Pryd	Statws Presennol
	system rhenti tai, gan awgrymu nad ydynt wedi hysbysu'r cyngor am newid yn eu hamgylchiadau, neu eu bod wedi darparu gwybodaeth ffug.			Bydd Rheolwr Gwasanaeth Tai Cymunedol y Gwasanaethau Tai yn parhau i ddarparu cymorth i ymgymryd ag opsiynau i gynnal Archwiliad Tenantiaeth.
Gostyngiad person sengl y dreth gyngor yw'r ail faes twyll sy'n tyfu gyflymaf yn y DU	Byddwn yn parhau i weithio gyda'r Rheolwr Gwasanaeth Refeniw a Budd-daliadau i gefnogi adolygiadau rheolaidd o ostyngiadau i bobl sengl. Byddwn hefyd yn trosglwyddo canlyniadau'r data a barwyd mewn perthynas â chynllun gostyngiadau'r dreth gyngor ar gyfer pobl sengl a'r gofrestr etholiadol fel rhan o ymarfer paru data'r Fenter Twyll Genedlaethol ar gyfer 2022-23.	Y Pennaeth Archwilio a Risg ar y cyd â'r Rheolwr Gwasanaeth Refeniw a Budd-daliadau	Ar waith Mawrth 2023	Mae gwaith yn mynd rhagddo. Trosglwyddwyd y data a barwyd i'r Gwasanaeth Refeniw a Budd-daliadau. Er hynny, oherwydd blaenoriaethau eraill, nid yw'r gwasanaeth wedi ymchwilio i'r data a barwyd. Gweler yr Adroddiad ar Ganlyniadau'r Fenter Twyll Genedlaethol 2022-23.
Amcangyfrifir bod consesiynau parcio i'r anabl (Cynllun Bathodynau Glas) yn gyfrifol am 17% o'r holl achosion o dwyll yn y sector cyhoeddus	Byddwn yn gweithio gyda Cyswllt Môn i gryfhau ein gweithgareddau atal twyll yn y maes hwn. Byddwn hefyd yn trosglwyddo canlyniadau data a barwyd ar gyfer consesiynau parcio i'r anabl a phobl a fu farw o ymarfer paru data Menter Twyll Genedlaethol 2022-23.	Pennaeth Archwilio a Risg ar y cyd â Rheolwr Profiad Cwsmeriaid Cyswllt Môn, Trawsnewid Corfforaethol	Ar waith Mawrth 2023	Cwblhawyd. Gweithio gyda Cyswllt Môn i sicrhau fod prosesau rheoli mewnol yn cael eu cryfhau i sicrhau fod gweinyddwyr 'Bathodynau Glas' yn gallu mynd ati i groesgyfeirio manylion deiliaid bathodynau gyda chofnodion marwolaeth, gan sicrhau fod bathodynau'n cael eu canslo'n brydlon. Cwblhawyd. Gweler yr Adroddiad ar Ganlyniadau'r Fenter Twyll Genedlaethol 2022-23.
Caffael oedd un o'r meysydd lle'r oedd y canfyddiad o dwyll ar ei uchaf yn 2019-20	Byddwn yn gweithio gyda'r Rheolwr Caffael i roi'r cynllun gweithredu ar waith yn dilyn yr adolygiad archwilio mewnol o 'Reoli'r Risg o Dwyll a Llygredd ym maes Caffael' a gynhaliwyd ym mis Awst 2022.	Pennaeth Archwilio a Risg ar y cyd â'r Rheolwr Caffael	Mawrth 2023	Mae gwaith yn mynd rhagddo. Nid yw pedwar o'r chwe 'Mater/Risg' yn y Cynllun Gweithredu wedi cael eu cwblhau. 1. Roedd oedi wrth adolygu'r Strategaeth a'r Polisi Caffael oherwydd deddfwriaeth newydd

Mater / Risg	Gweithred	Gan Bwy	Erbyn Pryd	Statws Presennol
				<p>2. Mae rhaglen o hyfforddiant ar gyfer swyddogion sydd yn ymwneud â chaffael wedi'i drefnu ar gyfer Rhagfyr 2023.</p> <p>3. Ni sefydlwyd y Gweithgor Atal Twyll eto.</p> <p>4. Mae system ar gyfer adrodd, yn gyfrinachol, am dwyll posib neu wirioneddol yn cael ei datblygu gyda Thîm y We a bydd yn gweithio drwy'r system Rheoli Cysylltiadau Cwsmer (CRM). Bwriedir rhoi'r system ar waith ym mis Ionawr 2024.</p>
<p>Mae prosesau prynu i dalu yn agored i dwyll oherwydd bod niferoedd y taliadau sy'n cael eu prosesu yn uchel, maent yn cynnwys cyflenwyr amrywiol, mae heriau staffio'n bodoli ac maent yn cynnwys trafodion gwerth uchel</p>	<p>Byddwn yn parhau i weithio gyda'r Tîm Credydwy'r i nodi ac atal gwallau a thwyll, gan gynnwys trwy ddadansoddi data (monitro parhaus) a chyhoeddi rhybuddion gan y Rhwydwaith Atal Twyll Cenedlaethol (NAFN) a rhybuddion twyll eraill.</p>	<p>Pennaeth Archwilio a Risg ar y cyd â Rheolwr y Tîm Cyflogau a Thaliadau</p>	<p>Ar waith</p>	<p>Mae gwaith yn mynd rhagddo. Mae gwaith monitro parhaus wedi digwydd a nodwyd 14 o daliadau dyblyg posib, gwerth cyfanswm o £53k ym mis Ebrill 2023, fel rhan o waith archwilio dilynol yn y maes hwn. Rydym wedi trosglwyddo'r wybodaeth i'r tîm Credydwy'r ac maent yn mynd ati i'w hymchwilio ac adennill unrhyw ordaliadau.</p> <p>Mae ymarfer y Fenter Twyll Genedlaethol ar gyfer 2022/23 wedi amlygu 8 o daliadau dyblyg posib eraill, gwerth cyfanswm o £13k. Mae rhagor o wybodaeth wedi'i gynnwys fel rhan o'n hadroddiad ar Ganlyniadau ymarfer y Fenter Twyll Genedlaethol.</p> <p>Rhybuddion a gyhoeddwyd gan y Fenter Atal Twyll Genedlaethol - gweler Atodiad 2.</p>
<p>Bod â threfniadau cadarn a chefnogaeth y pwyllgor gwaith i sicrhau fod mesurau</p>	<p>Bydd rhoi fframwaith atal twyll corfforaethol ar waith, sy'n darparu ystod lawn o elfennau lefel uchel, yn cyfrannu tuag at sicrhau fod gan y Cyngor strategaeth atal</p>	<p>Pennaeth Archwilio a Risg</p>	<p>Rhagfyr 2023</p>	<p>Mae gwaith yn mynd rhagddo:</p> <ul style="list-style-type: none"> Bydd y gwaith o ddiweddarau polisïau wedi'i gwblhau erbyn diwedd 2023/24.

Mater / Risg	Gweithred	Gan Bwy	Erbyn Pryd	Statws Presennol
atal twyll, llwgrwobrwyo a llygredd yn cael eu gwreiddio ym mhob rhan o'r sefydliad.	<p>twyll effeithiol. Mae gan y Cyngor fframwaith cadarn o weithdrefnau a pholisïau, a gyda'i gilydd maent yn gweithredu fel rhwystr effeithiol yn erbyn gweithgareddau twyllodrus ac yn darparu ffordd o adrodd am dwyll a llygredd, neu eu canfod. Felly, byddwn yn cynnal:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rhaglen gynhwysfawr i ddiweddarau polisiau • gweithgareddau i godi ymwybyddiaeth am atal twyll • pecyn e-ddysgu 			<ul style="list-style-type: none"> • Mae rhaglen o hyfforddiant yn cael ei darparu dros gyfnod o wythnos ym mis Rhagfyr 2023 • Mae pecyn e-ddysgu'n cael ei ddatblygu gyda'r Tîm AD - Dysgu a Datblygu
Nodi, asesu a deall y risgiau o dwyll yw conglaen trefniadau atal twyll effeithiol	<p>Ar y cyd â gwasanaethau, byddwn yn datblygu tair ffrwd waith allweddol fydd yn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ceisio nodi'r risgiau twyll ar draws y Cyngor • asesu gweithgareddau rheoli twyll a'u heffeithiolrwydd, a • dyrannu digon o adnoddau i ymchwilio a chanfod twyll pan roddir gwybod am hynny <p>Bydd gweithgor atal twyll yn cael ei ddatblygu i helpu i nodi'r risg o dwyll ar draws y Cyngor.</p> <p>Byddwn yn gweithio gyda'r grŵp i ddatblygu asesiad o'r risg o dwyll i nodi twyll posib y gallai gwasanaethau fod yn agored iddo. Bydd yr asesiad yn amcangyfrif effaith bosib unrhyw dwyll a pha mor debyg ydyw o ddigwydd. Bydd canlyniadau'r asesiadau'n caniatáu'r Cyngor i gael gwell dealltwriaeth o beth yw'r bygythiadau o dwyll y mae'n eu</p>	Pennaeth Archwilio a Risg	Rhagfyr 2023	Mae sefydlu Gweithgor Atal Twyll yn allweddol i'r weithred hon. Cyflwynir cynnig i'r Tîm Arweinyddiaeth yn gynnar yn 2024 i ofyn am eu cefnogaeth i sefydlu'r grŵp hwn.

Mater / Risg	Gweithred	Gan Bwy	Erbyn Pryd	Statws Presennol
	hwynebu. Bydd yr asesiadau'n cael eu defnyddio hefyd fel adnodd i gynorthwyo i ganolbwyntio adnoddau ar y risgiau twyll mwyaf perthnasol.			
Yn aml, atgyfeiriadau ymatebol yw prif ffynhonnell gwaith y Tîm Archwilio Mewnol.	Yn aml mae atgyfeiriadau'n cael eu cynhyrchu gan fod y cyhoedd neu weithwyr yn effro a dyna sy'n caniatáu i'r mater gael ei ganfod. Byddwn yn edrych ar ddarparu adnodd adrodd am dwyll ar gyfer staff a'r cyhoedd er mwyn iddynt adrodd am bryderon.	Pennaeth Archwilio a Risg ar y cyd â'r Rheolwr Tîm TG	Mehefin 2023	Mae gwaith yn mynd rhagddo. Mae Tîm y We wedi bod yn canolbwyntio ar waith ar y system Rheoli Cysylltiadau Cwsmer ac felly cafwyd oedi gyda'r gwaith hwn. Mae'r system yn cael ei datblygu ar hyn o bryd a ragwelir y bydd yn cael ei chyflwyno ym mis Ionawr 2024.
Gwneud y defnydd gorau o wybodaeth a thechnolegau trwy gymryd rhan yn y Fenter Twyll Genedlaethol	Byddwn yn cymryd rhan yn yr ymarferion a gynhelir yn flynyddol a bob dwy flynedd gan y Fenter Twyll Genedlaethol, sy'n defnyddio data a ddarperir gan tua 1,200 o sefydliadau sy'n cymryd rhan o'r sector cyhoeddus a phreifat, er mwyn atal a chanfod twyll. Mae'r Fenter Twyll Cenedlaethol ynparu data electronig mewn a rhwng cyrff sector cyhoeddus a phreifat ac mae'r cyrff hyn yn cynnwys awdurdodau heddlu, byrddau prawf lleol, awdurdodau tân ac achub, yn ogystal â chynghorau lleol a nifer o gyrff sector cyhoeddus. Mae ymarfer paru data'r Fenter Twyll Genedlaethol yn chwarae rhan bwysig wrth amddiffyn y pwrs cyhoeddus rhag y risg o dwyll.	Pennaeth Archwilio a Risg ar y cyd â gwasanaethau	Ar waith	Ar waith. Gweler yr Adroddiad ar Ganlyniadau'r Fenter Twyll Genedlaethol 2022-23.
Hyrwyddo diwylliant atal twyll	Byddwn yn hyrwyddo diwylliant atal twyll ar draws y Cyngor trwy roi cyhoeddusrwydd ar y cyfryngau cymdeithasol i effaith twyll ar y Cyngor a'r gymuned	Pennaeth Archwilio a Risg ar y cyd â'r Tîm Cyfathrebu Corfforaethol	Ar waith	Nid yw'r gwaith wedi cychwyn eto

Mater / Risg	Gweithred	Gan Bwy	Erbyn Pryd	Statws Presennol
Codi Ymwybyddiaeth	Y ffordd orau o atal twyll yw trwy rannu gwybodaeth a chodi ymwybyddiaeth. Ar y cyd â'r Tîm Hyfforddi a Datblygu byddwn felly'n cynnal digwyddiadau rheolaidd i godi ymwybyddiaeth o dwyll, gan gynnwys cyhoeddi cylchlythyron, cynnal sesiynau hyfforddi a sesiynau briffio.	Pennaeth Archwilio a Risg ar y cyd â'r Rheolwr Hyfforddi a Datblygu	Ar waith	Bydd digwyddiadau hyfforddi'n cael eu cynnal dros gyfnod o wythnos ym mis Rhagfyr 2023.
Adrodd am Dwyll	Mae angen rhoi gwybod i Archwilio Mewnol am bob digwyddiad sy'n gysylltiedig â thwyll. Byddwn yn cyflwyno canlyniadau ymchwiliadau a gwersi i'w dysgu i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio a'r Tîm Arweinyddiaeth.	Pennaeth Archwilio a Risg ar y cyd â gwasanaethau	Ar waith	Mae gwaith yn mynd rhagddo. Mae'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio'n derbyn gwybodaeth trwy'r Adroddiad Atal Twyll, Llwgrwobrwyo a Llygredd Blynnyddol a'r Diweddariadau Archwilio Mewnol sy'n cael eu cyflwyno i bob cyfarfod o'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio.
Cydweithio, dysgu gwersi a chau'r bwllch	Byddwn yn parhau i gydweithio ar draws rhanbarth gogledd Cymru i yrru gwelliannau mewn gweithgarwch atal twyll, gan gynnwys mynd i'r afael â 15 argymhelliad yr Archwilydd Cyffredinol yn ei adroddiad ym mis Gorffennaf 2020. Byddwn hefyd yn parhau i weithio tu hwnt i ffiniau cenedlaethol er mwyn cydweithio gydag Is-Grŵp Atal Twyll Prif Swyddogion Archwilio'r Gogledd Orllewin, er mwyn dysgu gwersi, rhannu arfer dda a chau'r bwllch.	Pennaeth Archwilio a Risg	Ar waith	Mae gwaith yn mynd rhagddo. Mae Grŵp Atal Twyll Prif Swyddogion Archwilio wedi cwblhau'r gwaith o ddatblygu templed i fynd i'r afael â 15 argymhelliad yr Archwilydd Cyffredinol. Bydd y Grŵp yn parhau i gyfarfod i rannu gwybodaeth, rhannu hyfforddiant a thrafod risgiau sy'n dod i'r amlwg.
Amddiffyn y Cyngor a'i Breswylwyr	Er mwyn sicrhau fod ein strategaeth atal twyll yn alinio â chyfrifoldebau diogelu'r Cyngor i warchod yr unigolion mwyaf bregus yn ein cymunedau, byddwn yn gweithio'n agos gyda thimau gofal i ddatblygu dulliau ar y cyd i nodi'r arfer orau ar gyfer atal twyll ym maes gofal cymdeithasol.	Pennaeth Archwilio a Risg ar y cyd â'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol	Ar waith	Nid yw'r gwaith wedi cychwyn eto.

Atodiad 2 – Rhybuddion y Rhwydwaith Atal Twyll Cenedlaethol (NAFN)

Mae NAFN yn sefydliad sector cyhoeddus sy'n darparu gwasanaeth data a gwybodaeth ac ar hyn o bryd mae'n cael ei gynnal gan Gyngor Bwrdeistref Fetropolitan Tameside. Sefydlwyd NAFN yn 1997 gan grŵp o awdurdodau lleol craidd ar draws Cymru a Lloegr er mwyn cydweithio i gyfnewid gwybodaeth er mwyn mynd i'r afael â thwyll ar hyd a lled y wlad. Ar hyn o bryd mae bron i 90% o awdurdodau lleol yn aelodau, ynghyd ag awdurdodau cyhoeddus cysylltiedig, yn cynnwys darparwyr tai cymdeithasol.

Mae NAFN yn darparu pob math o wasanaethau data a gwybodaeth ac fe'i hystyrir yn ganolfan rhagoriaeth ar gyfer data a gwybodaeth sector cyhoeddus. Ynghyd â'n cydweithwyr yn yr adran safonau masnach, rydym yn defnyddio NAFN at bob math o ddibenion. Yn benodol, rydym yn defnyddio gwasanaeth NAFN i rybuddio cydweithwyr ynglŷn ag achosion o dwyll ar draws y sector yng Nghymru a Lloegr. Mae'r rhybuddion hyn wedi bod yn allweddol o ran cynyddu ymwybyddiaeth swyddogion, yn benodol y Tîm Taliadau, ynglŷn ag achosion o dwyll yn y sector. Mae'r graff isod yn dangos amrywiaeth a chwmpas y rhybuddion a dderbyniwyd ac a ddsbarthwyd ledled y Cyngor:

